
СТРУКТУРНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ І ДЕРЖАВНИХ ФІНАНСІВ: ПОЛІТЕКОНОМІЧНИЙ ПОГЛЯД¹

Свого часу А. Маршалл зазначав, що “економічні умови постійно змінюються, і кожне покоління по-своєму уявляє власні проблеми”.

Особливістю сучасної економічної теорії є плюралізм, порівняно мирне співіснування її різних напрямів, течій і концепцій. Це багато в чому пояснюється, на наш погляд, ускладненням реального об'єкта досліджень – світової економіки як структурованого цілого, де процеси фінансової глобалізації поєднуються з регіональною інтеграцією, функціонуванням так званих транзитивних економік та їхніх “змішаних” форм, що раніше не були відомі історії, динамічним економічним, технологічним і соціальним розвитком країн, які вважалися периферійними, прогресом ринків, що формуються, та активізацією транснаціонального підприємництва.

Особливістю монографії є те, що структурні зміни економіки, структурна політика та управління державними фінансами розглядаються у єдності політекономічного, структурно-інституціонального та структурно-функціонального аспектів з урахуванням як глобальних трансформаційних процесів, так і особливостей сучасних транзитивних економік. Можна погодитися з автором в тому, що аналіз реального стану національної економіки, її структурних та інституціональних характеристик, у тому числі сфери державних фінансів, не дає підстав вважати, що специфічний перехідний період в країні вже закінчився. У цілому економіка України залишається транзитивною. Віддаючи належне низці фундаментальних і прикладних досліджень українських учених, у яких знайшли відображення найважливіші проблеми економіки перехідного періоду, внутрішніх та глобальних системних трансформацій, входження вітчизняної економіки до європейського економічного простору, формування нової системи державних фінансів і відповідних механізмів фіскальної політики, відчувається потреба як у поглибленні теоретичного аналізу *взаємозв'язків структурних проблем економіки і стану державних фінансів*, так і в обґрунтованих практичних рекомендаціях щодо *формування економічної політики, адекватної новим економіко-політичним реаліям*. Саме з цієї точки зору рецензована монографія безумовно заслуговує на увагу як науковців-теоретиків, так і фахівців-практиків, причетних до розроблення та прийняття макроуправлінських рішень.

Головна особливість сучасного етапу структурних трансформацій економіки і державних фінансів в Україні полягає в тому, що вони відбу-

¹ Гасанов С.С. Структурні трансформації економіки і державні фінанси: проблеми методології, теорії, економічної політики : монографія / С.С. Гасанов. – К. : ДНУ “Акад. фін. управління”, 2012. – 352 с.

ваються в умовах інституціональної невизначеності та фінансової нестабільності, подолання яких є необхідною умовою успіху проголошеного курсу економічних реформ. Автор доводить, що розв'язання будь-яких проблем й економічної теорії, й господарської практики неминуче впирається в загальнометодологічні питання. Це наочно виявляється при аналізі ролі та взаємодії держави і ринку, приватного та державного, реального і фінансового секторів, фіскальної, монетарної й структурної політик в умовах транзитивного стану економіки. В сучасних умовах методологічно актуально звучить: “В одну крайність впадають економісти-математики і чисті теоретики, які не визнають науковою економічною теорією взагалі нічого або майже нічого, що виходить за межі замкнутої системи логічних висновків із дуже малої сукупності передумов, які трактуються ними як універсальні закони. На іншому полюсі – безумовно потужна і така, що дедалі, мабуть, посилюється, тенденція повністю відкидати абстрагування і дедукцію й відстоювати суто предметну, описову науку. А між цими крайнощами думки всіх відтінків”¹. Саме тому автор обґрунтовано вважає, що вихідними теоретико-методологічними пунктами дослідження структурних трансформацій економіки і державних фінансів мають бути визначення змін у структурі економічної діяльності, історичної форми багатства, що відповідає новому стану суспільства, рушійних сил подальшого інклюзивного економічного прогресу, спрямованого, в кінцевому підсумку, на добробут і потреби розвитку кожної людини, нації та країни за умов збереження миру та довкілля для наступних поколінь.

Застосовано онтологічний підхід до аналізу суперечностей транзитивної економіки, що дозволило розкрити вплив інституціональної невизначеності на феномени квазіринку, “приватизації” держави, державної експлуатації приватного сектора. Структурна політика в умовах транзитивної економіки та інституціональної невизначеності трактується насамперед як *системна структурно-інституціональна політика*, спрямована на утвердження ринкового механізму економічної координації, що відрізняє таку її дефініцію від класичного трактування, як наслідку провалів ринку. Доведено, що структурні трансформації державних фінансів відбуваються під впливом як екзогенних, у тому числі глобальних, так і ендегенних факторів, які через фінансову нестабільність та внутрішню інституціональну невизначеність обумовлюють необхідність забезпечення стійкості державних фінансів шляхом протидії фіскальним ризикам та імплементації фіскальних правил у систему управління державними фінансами України.

Рецензована монографія є складовою подальшого розвитку вітчизняного структурно-інституціонального напряму політико-економічних досліджень методології, теорії та практики економічної політики прогресивних трансформацій національної економіки і державних фінансів.

Олег Білорус, акад. НАН України

Петро Леоненко, д-р екон. наук, проф.

¹ Knight F. Risk, Uncertainty and Profit / F. Knight. – Boston and New York, 1921. – P. 5–6.